QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF JOSEPH AZZOPARDI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF NOEL CUSCHIERI

Seduta ta' nhar il-Ħamis 31 ta' Jannar 2019

Numru 5

Ċitazzjoni numru 80/05 PC

Pietru Camilleri u b'digriet tat-13 ta' Jannar 2012 il-ġudizzju ta' Pietru Camilleri ġie trasfuż f'isem l-armla tieghu Marija Camilleri biss; Vincenza miżżewġa Zammit u b'digriet tat-3 ta' Marzu 2017, il-ġudizzju ġie trasfuż f'isem Emanuel, Paul, Victor, Miriam miżżewġa Cauchi, Ġorġ u Michael aħwa Zammit minflok Vincenza Zammit li mietet fil-mori tal-kawża; Ġanna armla Azzopardi; Marija miżżewġa Borg; Carmela magħrufa bħala Lina miżżewġa Rapa; Tereża, xebba; u Rita armla Ellis, ilkoll aħwa Camilleri, ulied il-mejtin Ġużeppi Camilleri u Karmela mwielda Vella kif ukoll Marija armla Falzon

v.

Michael u Maria konjuġi Portelli, u b'digriet tat-12 ta' Frar 2008 Joseph Borg ġie nominat sabiex jirrappreżenta lil Maria Portelli peress li tinsab imsiefra.

<u>Preliminari</u>

Dan huwa appell ad istanza tal-konvenuti mis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) Ġurisdizjoni Superjuri, (Sezzjoni Ġenerali) f'din il-kawża fit-13 ta' Ottubru 2017, li permezz tiegħu qed jitolbu lil din il-Qorti tħassar u tirrevoka s-sentenza u dan billi tiċħad it-talbiet kollha attriċi u tilqa' l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuti.

Għal intendiment aħjar ta' dan l-appell is-sentenza mogħtija mill-ewwel Qorti fit-13 ta' Ottubru 2017 qegħda tiġi hawnhekk riprodotta fl-intier tagħha:

> "Rat iċ-Ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew:
>
> "Illi l-atturi huma l-propjetarji u fil-pussess ta' biċċa raba fil-kuntrada ġja msejħa "Ta' Saveria", illum magħrufa bħala "Ta' Sufa" fil-limiti tan-Nadur tal-kejl ta' ċirka elfejn ħames mija u sitta u sittin mertu kwadru (2,566 m.k.) fuq liema territorju hemm mibnija mitħna diżabitata;
>
> "Illi l-konvenuti Portelli bdew jivvantaw pretensjonijiet fuq l-istess propjeta' u għalhekk, diġa ġew intavolati proċeduri fil-konfront tagħhom u senjatament, ċitazzjoni numru 64 u 65 tas-sena 2004;
>
> "Illi fil-kors taċ-ċitazzjoni msemmija numru 64 tas-sena 2004 illi hija wkoll kawża dwar allegat spoll u ċioe' fl-1 ta' Lulju 2005, xehed l-avukat tal-atturi, l-avukat Joseph Ellis quddiem l-Assistent Ġudizzjarju ta' dina l-Onorabbli Qorti li semma inċident illi kien ġara f'Awwissu tas-sena 2002 fejn il-konvenut Michael Portelli kien imblokka l-entratura ta' l-istess mitħna billi għalaq bil-ġebel ir-rampa li tagħti għall-istess mitħna u illi wara illi ġie debitament interpellat, il-konvenut Michael Portelli kien neħħa l-istess ġebel u rrimetta kollox fl-istat pristin;
>
> "Illi mmedjatament wara l-imsemmija deposizzjoni, il-konvenuti Portelli jew xi ħadd minnhom imqabbad reġa mbarra l-entratura ta' l-istess mitħna u l-għelieqi ta' madwarha billi għalaq bil-ġebel ir-rampa li tagħti għall-istess mitħna u l-għelieqi ta' madwarha mingħajr il-kunsens tal-atturi;
>
> "Illi l-konvenuti Portelli debitament interpellati sabiex jirrimettu l-fond imsemmi u senjatament l-entratura li tagħti għal istess mitħna u l-għelieqi ta' madwarha fl-istat pristin baqgħu inadempjenti;

"Illi dan l-aġir jikkostitwixxi spoll vjolenti u klandestin għad-dannyu tal-atturi;

"Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

"1. Tiddikjara illi l-konvenuti kkommettew spoll, vjolenti u klandestin għad-dannu tal-atturi;

"2. Tikkundanna lill-konvenuti jisporġu l-ispoll kommess minnhom fi żmien qasir u perentorju billi jpoġġi kollox fl-istat pristin tiegħu;

"3. Fin-nuqqas, tawtorizza lill-atturi sabiex jagħmlu x-xogħolijiet neċessarji huma a spejjeż tal-konvenuti.

"Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittri interpellatorja tas-sitta u għoxrin (26) ta' Lulju tas-sena elfejn u ħamsa (2005).

"Bl-inġunzjoni tal-konvenuti għas-subizzjoni li għaliha minn issa huma mħarrkin.

"Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-atturi kkonfermata bil-ġurament ta' Rita Ellis.

"Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew:

"1. Illi preliminarjament, l-eċċezzjoni tal-lis alibi pendens, għaliex hemm pendenti quddiem il-Qorti Ċitazzjoni fl-isess ismijiet 64/2004 PC; japplikaw għalhekk il-prinċipji ta' proċedura tal-litispendentia;

"2. Illi jonqsu r-rekwiżiti neċessarji ta' l-azzjoni ta' l-ispoll. L-eċċipjenti jgħidu illi huma għandhom waħedhom il-pussess u l-proprjeta' tar-raba u tal-mitħna "de quo"; jiġi ċċarat ilil jekk xejn u mingħajr preġudizzju illi l-atturi jista' jkollhom forsi interess, forsi f'raba ieħor li qiegħed fil-limiti tan-Nadur u mhux fejn hu r-raba mertu tal-kawża; il-pussess inekwivoku u pubbliku kien tal-konvenuti u se mai jsib applikazzjoni l-prinċipju *vim vi ripellere licet*; konsegwentement, l-atturi ma għandhomx u ma kellhomx il-pussess jew detenzjoni meħtieġa sabiex tiġi eżerċitata l-azzjoni ta' l-ispoll, inoltre ma kien hemm ebda atti klandestin vjolenti jew spoljattiv kif qed jippretendu l-atturi; dwar il-proċedura li l-azzjoni ġiet istitwita "*infra bimestre"*, l-eċċipjenti qed jirriservaw il-posizzjoni tagħhom u li jeċċepixxu ulterjorment jekk ikun il-każ;

"3. Illi kwantu għall-asserzjoni tal-proprjeta' vantata mill-atturi, għalkemm din hija rrilevanti f'azzjoni possessorja, l-esponenti jerġgħu jasserixxu l-propjeta' tagħhom fuq l-art u l-mitħna "de quo".

"Salvi eċċezzjonijiet oħra.

"Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-istess konvenuti kkonfermata bil-ġurament ta' Michael Portelli.

“Rat in-Nota tal-atturi tal-10 ta’ Ġunju 2016 fejn ċedew il-mertu ta’ din il-kawża u żammew ferm il-kap tal-ispejjeż.

“Rat il-verbal tagħha tat-12 ta' Mejju 2017 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

“Rat in-Noti tal-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

“Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti.

“Rat il-verbal tal-partijiet tas-16 ta’ Marzu 2007, fejn qablu li x-xhieda li ġiet prodotta f’din il-kawża tiġi allegata ma’ l-atti tal-kawża ċit. 64/2004 fl-istess ismijiet, u li x-xhieda migbura f’dik il-kawża tkun tapplika wkoll għal din il-kawża.

“Ikkunsidrat:

“Illi din hija kawża ta’ **spoll**. Dwar kawża ta’ dan it-tip ġie mfisser illi:

> *““In tema legali jinghad li l-‘**actio spolii**’ hija radikata pjuttost fuq l-ezigenzi ta’ utilita’ socjali milli fuq il-principju assolut tal-gustizzja, u hija eminentement intiza sabiex tkun estiza l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jigi mpedut li cittadin privat jiehu l-gustizzja f’idejh; b’mod li l-fini taghha huwa dak illi jigi restawrat l-istat tal-pussess li jkun gie skonvolt jew turbat;*
>
> *“L-art.572 (illum 535) tal-Kodici Civili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta’ ordni publiku, u huwa inerenti ghall-fatt ta’ min b’awtorita’ privata jaghmel ghad-dannu ta’ terza persuna att li, ghalkemm jista’ jkollu dritt ghalieh, ma jkunx jista’ jezercitah minghajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta’ Awissu 1879 in re Borboglio vs.Fischt,Volum XIII, P.1,pag.555 tal-Annali tal-Gurisprudenza). Ma’ dan l-artikolu fuq imsemmi tal-ligi citata, ma ghandux jigi minsi l-art.794 (illum 791) tal-Kodici tal-Organizazzjoni u Procedura Civili, li jahseb u jghid li kontra l-azzjoni ta’ spoll ma humiex ammissibbli hlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-gurisprudenza lokali u estera (ara Vol.XXXI.I.296 Appell 8 ta’ Marzu 1943,in re “Francesco Mifsud vs Michele Cassar”;Vol.XXI.II.83 P’Awla Civili,20 ta’ April 1916,in re ‘Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.’ konfemata fl-Appell fis-26 ta’ Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta’ Ottubru 1899, in re Decarcano vs.Cafici, Foro Catanese Vol.1889, pagna 124;u dan biex inghataw xi sentenzi);…..”.[1]”*

“Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

“(i) li l-attur kellu l-pussess ta’ kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit: Prim’Awla:12.4.1958 vol.XLII..II.975

"(ii) li ġie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u

"(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*).

> ""*Jekk imqar xi wiehed minn dawn ir-rekwiziti essenzjali ma jigix ppruvat, l-azzjoni taqa' minghajr ma jkun hemm bzonn li jigi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiziti l-ohra*."[2]"

"Dwar din l-azzjoni il-**Mattirolo** jispjega illi:

> ""*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace public a. L'articolo 695 del Cocice Civile applica,in tutto il suo rigore,la regola* ***"spoliatus ante omnia restituendus"****. Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo precario, o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."*[3]"

"Permezz ta' din il-kawża l-atturi qed jilmentaw mill-fatt mhux kontestat li l-konvenuti imbarraw bil-ġebel ir-rampa li tagħti għall-entratura ta' mitħna fi Triq Grunju, n-Nadur, u r-raba' ta' madwarha, li jgħidu li huma proprjeta' tagħhom.[4] Dan il-ġebel tneħħa fil-mori tas-smiegħ tal-kawża u għalhekk il-mertu ġie ċedut. Imma sabiex il-Qorti tkun tista' tara li min ser talloka l-ispejjeż ta' din il-kawża, xorta waħda jrid jiġi stabilit jekk kienux jeżistu dawn it-tliet elementi fil-każ in eżami.

"**1. Il-Pussess**: Dwar l-ewwel element indikat hawn fuq, li huwa meħtieġ sabiex tirnexxi kawża ta' spoll, ingħad:

> ""*Illi l-ewwel rekwizit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-reintegrazzjoni, tista' tigi milqugha bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-haga li fuqha jkun pretiz li sar l-ispoll. L-espressjoni wzata mill-ligi – '****possession of whatever kind****'- dak li jinteressana f'dal kaz -tikkomprendi tant il-pussess civili kemm dak semplicement naturali, u anki dak vizzjuz; imma pero' tesigi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-ghaliex, jekk l-attur f'kawża bhal din li fuqha qeghdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-haga, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix*." [5]"

"Teżisti kontestazzjoni bejn il-kontendenti dwar il-proprjeta' ta' din il-mitħna u r-raba ta' madwarha. **L-atturi** ressqu ħafna xhieda biex jippruvaw li din il-mitħna kienet inbniet min-nannu tagħhom Vincenzo Camilleri u għamlet żmien twil okkupata miz-zijiet tagħhom Mikieli, Roza, Carmela u Anna, lkoll aħwa Camilleri,[6] sakemm meta bdew jikbru

---

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia;Appell Civ.7.3.1958 – vol.XLII.I.86
[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta.ed.1902 Torino, para. 271
[4] Ara site plan Dok. JE 1 a fol. 61 tal-proċess
[5] Fenech v. Zammit, ġia ċitata
[6] Ara arblu ġeneologiku esebit bħala Dok. J.S a fol. 61 – 63 tal-proċess tal-kawża ċit. 64/2004

fl-eta' marru joqgħodu f'mitħna oħra proprjeta' tagħhom iżjed lejn iċ-ċentru tar-raħal. Ir-raba ta' madwarha pero' baqgħet tinħadem, l-ewwel mill-attur Pietru Camilleri, u mbagħad mir-raġel tat-tifla tiegħu George Gatt.[7]

"X'kien ġara fl-imgħoddi mhuwiex daqstant rilevanti, għax dak li jridu jipprruvaw l-atturi għall-fini ta' din il-kawża huwa l-pussess attwali tagħhom meta seħħ l-allegat spoll. Hija għalhekk ferm important f'dan ir-rigward ix-xhieda mogħtija minn terzi persuni li m'għandhom xejn x'jaqsmu mal-kontestazzjoni bejn il-kontendenti. Ewlieni fost dawn ix-xhieda nsibu lil **Paul Portelli** li joqgħod qrib ħafna tal-mitħna. Infatti: "…*Kull ma hemm bejn il-mithna u l-post tieghi ghalqa*."[8] Huwa kkonfema li: "*Dan l-ahhar tlettax–il sena kemm ilni hawn mill-Awstralja, dejjem lil Pietru Camilleri nara hemm u wiehed certu George Gatt li mizzewweg ghand Pietru jahdem l-ghalqa ta' wara l-mithna*."[9] L-istess hemm **Patist Tabone**, li wkoll joqgħod f'din it-triq, u li dejjem jaf lil familja "ta' Sufa" hemmhekk (b'referenza għall-atturi li jsibuhom b'dak il-laqam). Lill-konvenut u missieru jafhom jaħdmu xi nofs tomna raba iżjed lejn it-tramuntana mill-mitħna.[10] Imbagħad hemm Marija Falzon, li l-familja tagħha għandha razzett qrib il-mitħna,[11] u jikru għalqa wara l-mitħna[12] mingħand Guzepp Falzon, ir-raġel ta' waħda mill-atturi.[13]

"Minn naħa l-oħra l-konvenut **Michael Portelli**, filwaqt li jammetti li qatt ma ħadem l-art ta' madwar il-mitħna,[14] jippretendi li kellu l-pussess tagħha meta mblokka r-rampa in kwistjoni, billi: (i) kien feda ċens perpetwu li allegatament jirreferi għall-art fejn hemm il-mitħna, imma d-Dipartiment tal-Artijiet li aċċetta l-fidi ammetta li ma jafx fejn tinsab;[15] (ii) kien applika mal-Awtorita' tal-Ippjanar biex jirrestawra l-mitħna billi kienet tinsab fi stat dilapidat; (iii) għamel applikazzjoni wkoll biex din il-mitħna u l-art ta' madwarha jiġu reġistrati mar-Reġistatur tal-Artijiet.[16] Imma dawn il-manuvri m'għandhom l-ebda rilevanza għall-kwistjoni presenti, daqskemm lanqas m'għandhom l-allegazzjonijiet dwar kemm missieru kien jaħdem ir-raba ta' madwar il-mitħna qabel mal-konvenut siefer fl-1984, u li missieru kien ħa ħsieb jaqla' l-antenni tal-mitħna żmien ilu, meta tkissru bil-maltemp.[17] Imma l-ebda waħda minn dawn l-azzjonijiet ma tipprova l-pussess attwali tal-konvenut meta seħħet l-azzjoni lmentata.

[7] Ara deposizzjoni ta' Pietru Camilleri a fol. 18 – 33, ta' Tonio Ellis a fol. 34 – 41, Joe Saliba a fol. 52 – 56, u ta' George Gatt a fol. 57 – 58, kollha fl-atti tal-kawża ċit.64/2004
[8] Ara deposizzjoni tiegħu a fol. 89 tal-kawża ċit.64/2004
[9] Ibid. a fol. 90
[10] Ara deposizzjoni tiegħu a fol. 67 – 78
[11] Mmarkat bl-ittra "X" fuq il-pjanta a fol.61 tal-proċess
[12] Immarkata bl-ittra "A" fuq l-istess pjanta
[13] Ara deposizzjoni tagħha a fol. 123 – 128 tal-proċess
[14] Ara xhieda tiegħu in kontro-eżami a fol. 525 tal-proċess
[15] Ara Nota nru. 35 a fol. 349 tal-proċess
[16] Ara deposizzjoni tiegħu a fol.483 -532 tal-process 80/2005
[17] Ara deposizzjoni tiegħu a fol. 96 – 106 tal-kawża ċit. 64/2004

"F'dawn iċ-ċirkostanzi jirriżulta li l-element tal-pussess rikjest mil-liġi jinsab adegwatament ippruvat.

"**2. L-ispoll**:

"Kif ifisser il-**Mattirolo**:

""*Spoglio <u>violento</u> e' qualunqe atto arbitrario di spogliazione, compiuto contro la volonta' espressa o presunta del possessore, sebbene non si usi contro questo alcuna violenza fizica ne' intervenga per parte del medesimo un'effettivo opposizione all'atto dello spoglio. Onde non e' necessario che la violenza, ossia la spogliazione, sia direttamente praticata contro la persona,…ma basta quella adoperata sulla cosa,…*

"Spoglio <u>clandestino</u> e' qualunque atto di spogliazione, che avvenga all'insaputa del possessore, anchorche' non sia stato commesso di notte o di soppiatto."[18]"

"Intqal f'dan ir-rigward mill-qrati tagħna:

""*… biex jirrikorri l-element tal-fatt materjali tal-ispoll, mhux mehtieg biex dan ikun vjolenti, li jkun hemm il-vis atrox jew le vie di fatto, imma hu bizzejjed li jkun hemm <u>nuqqas ta' kunsens espress jew tacitu</u>, ta' min isofri l-ispoll*."[19]"

"Ma jidhirx li hu kontestat mill-konvenut li kien hu li qiegħed il-ġebel fir-rampa li tikkonduċi għall-mitħna memmija.[20] Fin-Nota tal-Eċċezzjonijiet tiegħu, il-konvenut jagħti bħala waħda mid-difiżi tiegħu l-eċċezzjoni tal-*vim vi ripellere licet,* imma din l-eċċezzjoni ma ġiet sostnuta bl-ebda mod. Fi kwalunkwe każ pero' billi, kif rajna, l-pussess kien f'idejn l-atturi meta l-konvenut mblokka r-rampa in kwistjoni, ma seta' kien hemm ebda att spolattiv vjolenti da parti tal-atturi li l-konvenut kellu dritt jiddefendi ruħu minnu, kif titlob difiża bħal din. Għaldaqstant din l-eċċezzjoni ma treġix.

"L-element tal-ispoll jinsab għalhekk ippruvat ukoll.

"**3. Ix-xahrejn**: Ma jidhirx li hu kontestat illi din il-kawża ġiet intavolata fi żmien ix-xahrejn rikjesti mil-liġi mid-data li fiha seħħ li spoll. Infatti dan stqarruh il-konvenuti stess fin-Nota tal-Osservazzjonijiet tagħhom.[21]

"

"Għalhekk billi jirriżulta li ġew sodisfatti l-elementi rikjesti mil-liġi għas-suċċess ta' kawża ta' spoll, il-kawża presenti għandha tirnexxi.

[18] Op. ċit. para. 270, pag. 253 -254
[19] Prim' Awla. 26.1.1957: Carmelo Rosario Dimech v. Antonia Fenech et. (kollez. vol.XLI.ii.846); sottolinear ta' din il-Qorti
[20] Ara fol.16 tan-Nota tal-osservazzjonijiet tiegħu tat-28 ta' Ġunju 2017
[21] Ara fol. 16 tan-Nota tal-Osservazzjonijiet tal-konvenuti tat-28.06.2017.

> Konsegwentement, ġialadarba l-mertu ġie ċedut, tiddeċidi dwar il-kap tal-ispejjeż billi tallokahom lill-konvenuti".

Rikors tal-appell tal-konvenuti Portelli:

Il-konvenuti ħassuhom aggravati bis-sentenza tal-ewwel Qorti u għalhekk interponew dan l-appell minnha. L-aggravji in suċċint kontra l-ewwel sentenza huwa li l-ewwel Qorti għamlet apprezzament żbaljat tal-fatti u l-provi li tressqu quddiemha u jsostnu li l-atturi appellati ma kellhomx il-pussess rikjest mil-liġi għall-iskop ta' din il-kawża u li kienu huma li kellhom l-istess pussess.

Risposta tal-appell tal-atturi :

L-atturi wieġbu biex jgħidu li s-sentenza ppronunzjata mill-ewwel Qorti hija ġusta u timmerita li tiġi kkonfermata wara li rribattew l-argumenti mressqa fir-rikors tal-appell.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti:

Kif issemma essenzjalment l-appellanti qed jitolbu li din il-Qorti tirrevedi l-apprezzament tal-fatti li għamlet l-ewwel Qorti fir-rigward tal-pussess; jgħidu li fil-fatt huma kellhom il-pussess tal-ambjenti in kwistjoni u fir-rigward tax-xatba msemmija fir-rikors promotur l-appellant għamilha biex

jiddefendi ruħu minn spoll kommess mill-appellat; kwindi qed jinvoka l-principju “vim vi ripellere licet”.

Wara li esaminat l-atti ta’ din il-kawża, il-Qorti ma tara ebda raġuni għaliex għandha tiddipartixxi mill-konklużjonijiet tal-Ewwel Qorti. L-appellanti qed jitolbu lil din il-Qorti biex tirrevoka s-sentenza għaliex trid li din l-istess Qorti temmen xhieda oħra minflok dawk li emmnet l-Ewwel Qorti, bħal Paul Portelli, Dun Salv Pace u Patist Tabone kif ukoll l-istess atturi bħal Maria Ellis, **meta din il-Qorti ma semgħetx ix-xhieda hi**. Din il-Qorti setgħet tagħmel dan kieku rriskontrat xi nuqqasijiet fid-deposizzjonijiet tagħhom iżda minn dan ma jirriżulta xejn. Tirriskontra anzi nuqqasijiet fl-esposizzjoni tal-fatti tal-appellanti li f’waqtiet jgħid li l-appellati qatt ma kellhom pussess tal-ambjenti u li kien hu (u qablu missieru) li dejjem kellu dan u fl-istess rikors tal-appell jgħid li l-appellati kellhom xi darba l-pussess u telquħ. Dan allura jistona mal-allegazzjoni tiegħu li mhux talli hu kien il-pussessur iżda addirittura l-propejtarju, ladarba jisħaq fuq il-fatt li xi snin ilu kien iħallas iċ-ċens lil Kurja u mbagħad feda l-istess ċens. Anke hawn il-Qorti tara inkosistenzi da parti tal-appellanti li fil-fatt ippreżenta aktar minn ċedola waħda biex jifdi ċ-ċens u kull darba jżid fil-kobor tal-art in kwistjoni.

Finalment l-appellanti fil-kors tal-kawża (mhux fir-rikors tal-appell) eċċepew li kull ma għamlu kien li reġgħu imbarraw ir-rampa in kwistjoni biex jiddefendu ruħhom minn spoll kommess mill-atturi.

Kif qalet il-Qorti fis-sentenza fl-ismijiet **Jason Zammit v. Angele Zammit** tad-19 ta' Jannar 2011:

> "*fl-azzjoni ta' spoll privileggat, huwa stabbilit li difiza bhal dik tista' tittella' biss jekk jikkonkorru cirkostanzi partikolari. Dawn huma mfissra fit-taghlim dottrinali fejn irid jintwera li (a) kien hemm ghamil spoljattiv vjolenti, (b) li r-reazzjoni biex tirribatti dak l-ghamil issehh minnufih jew fi zmien qrib (ex continenti non ex intervallo) u (c) li dik ir-reazzjoni ssehh fl-istess cirkostanza li jkun sehh l-ghamil spoljattiv (in ipso congressu). Dan huwa tagħlim li l-Qrati taghna jidher li haddnu wkoll. Biex jista' jingħad li rreazzjoni ghall-fatt spoljattiv tkun sehhet ex confestim jew ex continenti mhux bilfors li tkun trid titwettaq sewwa sew fl-istess waqt li jkun qieghed isir l-ghamil spoljattiv tal-parti l-ohra, izda m'ghandux lanqas jilhaq jghaddi zmien twil biex wiehed jista' jibqa' jghid li l-ghamil tieghu kien tassew reazzjoni mgarrba mill-vjolenza tal-parti l-ohra. F'kaz partikolari, il-moghdija ta' ftit sigħat jew ta' xi jum jew tnejn tqiesu li jaqghu taht il-kappa tal-kontestwalita' ex continenti*;" (ara wkoll Kollazz Vol. XLI P II p 846; **Frances Spiteri v. Gilju Briffa** [Appell Sede Inferjuri tal-15 ta' April 1986]; **Carmelo Sant v. Gerolamo Deguara et** [Appell Civili tal-25 ta' Jannar 1989; **Georgina Borg v. Errol Cassar et** [Prim'Awla tal-21 t'Ottubru 2002] u **Baldacchino Kerr v. Baldacchino** [Appell tal-5 ta' Dicembru 2014].

Illi fuq dan l-aspett ukoll, il-Qorti tal-Appell fil-kawża **Gorg Camilleri v. Gorg Bonello** (deċiża fil-5 ta' Ottubru 1998) qalet illi:

> "*F'azzjoni possessorja ta' din ix-xorta l-att turbattiv tal-pussess li ta lok għaliha għandu dejjem ikun identifikabbli u għandu dejjem jiġi bi preċiżjoni identifikat ('spolitaum fuisse') bħala fatt li sehh fi żmien determinat mhux biss għaliex mill-mument meta javvera ruħu li l-perijodu ta' dekadenza estintiva ta' l-azzjoni jibda jiddekorri, imma wkoll għaliex it-talba jeħtieġ tkun għar-reintegrazzoni tal-attur*".

Illi l-Qorti ċċitat sentenza antika (Vol XXIV P 1 paġna 281) fejn ġie ritenut illi:

> "*Dell' altro canto chi rimuove ostacoli trovati nel passaggio alle proprie terre per apririvi l' accesso <u>che prima possedeva</u> non fa' atto violento, ne' commette spoglio, ne' si fa' giustizia da se' ma eseracita il su diritto <u>entro i limiti del suo possesso</u>, o meglio, <u>afferma e continua il proprio possesso</u> di cui era in godimento legittimo che fu turbato da chi ha posto quegli ostacoli.*"

Illi l-Qorti tkompli billi tgħid:

> "*……l-eccezzjoni tal-vim vi repellere tista' tinghata biss meta l-azzjoni difensiva ssir confestim jew in continenti u mhux ex intervallo (**Vol. XL 1, pt.11, p.846**);*
>
> *"Mill-banda l-ohra l-immedjatezza li trid il-ligi ma tistax u ma ghandhiex tigi ekwiparata mar-reazzjoni kontemporanja ma' l-agir spoljattiv li bih l-attur juzurpa l-pussess tal-konvenut u jakkwistah a skapitu tieghu. Interpretazzjoni rigida bhal din twassal ghal sitwazzjoni assurda jekk mhux ukoll provokatorja ghall-konfront fiziku vjolenti bejn min kien ikun qieghed jikkontesta l-istess dritt ghax tipprovoka konfrontazzjoni fizika mmedjata f'sitwazzjoni spiss esplossiva;*
>
> *"'nessuno nega che sia lecito non soltanto di conservare e defendere colle forza il possesso ne di ricuperare eziando colla forza il possesso perffetto della violenza perduta; l'unica condizione che viene richiesta al riguardo si e' che la forza si impieghi confestim o in continenti non ex intervallo. Se non che quando si dice confestim non va gia intesa la parola in senso assoluto e strettamente literale bensi in sneso relattivo ed a seconda delle circostanze da apprezzarsi della prudenza del judice' (**Vol. XXIX pt. 1, p. 281**)"."*

Fil-każ in eżami, mingħajr dubbju pero` kien l-appellant stess li wettaq l-ispoll billi imbarra l-mitħna wara li kien hu stess li neħħa l-ostakolu – dan immedjatament wara seduta f'din il-kawża fejn xhud tal-atturi kien qal li l-ostakolu kien tneħħa. Kwindi kif semmiet l-aħħar sentenza ċitata kien l-appellanti l-ħin kollu illi ittenta *juzurpa l-pussess* tal-appellati.

L-appellati ressqu wkoll biżżejjed provi li l-kawża ġiet intavolata entro x-xahrejn rikjesti mil-liġi tant li l-appellanti ma ressqu ebda aggravju fir-rigward.

DEĊIŻJONI

Għal dawn il-mottivi, il-Qorti tiddeċidi l-appell billi tiċħdu u tikkonferma interament is-sentenza appellata.

L-ispejjes tal-appell ukoll a kariku tal-appellanti.

Joseph Azzopardi Prim Imħallef	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Noel Cuschieri Imħallef

Deputat Reġistratur
rm